

Crémieux proti Francii, rozsudek ze dne 25. 2. 1993

Stěžovatel: Crémieux

Žalovaný stát: Francie

Číslo stížnosti: 11471/85

Datum: 25.02.1993

Článek Úmluvy: čl. 10

čl. 6 odst. 3

čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: kritéria přípustnosti, nezbytný v demokratické společnosti/přiměřenost/rovnováha mezi dotčenými zájmy, respektování korespondence/tajemství listovní a jiných záznamů a zpráv, respektování soukromého života

Významnost: 1

Evropský soud pro lidská práva

25. února 1993

VĚC CRÉMIEUX

(Rozsudek ve věci Crémieux versus Francie)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušnými ustanoveními jednacího řádu jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Bernhardt, předseda, Thór Vilhjálmsson, F. Matscher, L. - E. Pettiti, C. Russo, N. Valticos, J. M. Morenilla, M. A. Lopes Rocha, L. Wildhaber a dále M. - A. Eissen, tajemník, a H. Petzold, zástupce tajemníka, po neveřejné poradě, která se konala 24. září 1992 a 27. ledna 1993, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 13. prosince 1991 v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti proti Francouzské republice (č. 11471/85), předložené 11. března 1985 Komisi podle článku 25 francouzským státním příslušníkem panem Paulem Crémieux.

Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a prohlášení, jímž Francie uznala obligatorní pravomoc tohoto Soudu (článek 46). Předmětem uvedené žádosti bylo vydání rozhodnutí o tom, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušného státu podle článků 8, 6 § 3 a 10 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný podle ust. 33 § 3(d) jednacího řádu žadatel vyjádřil přání zúčastnit se osobně jednání a ustanovil svou advokátku (ust. 30).
3. Dne 24. ledna 1992 rozhodl předseda Soudu dle ust. 21 § 6 jednacího řádu a v zájmu řádného průběhu řízení o ustavení jednoho Senátu, jemuž bude svěřeno prošetření tohoto případu a věci Funke a Mialhe v. Francie.

Do ustaveného Senátu byli z moci úřední jmenováni pan L. - E. Pettiti, zvolený soudce francouzské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 3/b/). Tento v též den v přítomnosti tajemníka (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4) vylosoval jména dalších sedmi členů, a to pánů Thóra Vilhjálmssona, F. Matschera, C. Russoa, N. Valticose, J. M. Morenilly, M. A. Lopese Rochy a L. Wildhabera.

4. Pan Ryssdal z titulu předsedy senátu (ust. 21 § 5) konzultoval prostřednictvím tajemníka se zástupcem francouzské vlády (dále jen „Vláda“), delegátem Komise a s advokátkou žadatele postup soudního řízení (ust. 37 § 1 a ust. 38). V souladu s následným rozhodnutím obdržel tajemník 16. června 1992 vyjádření od žadatele a 19. června od Vlády. Dne 17. července 1992 jej tajemník Komise informoval, že delegát Komise přednese vyjádření při jednání.

Dne 24. července byly Komisi předloženy dokumenty týkající se průběhu řízení před touto komisí, jak požadoval tajemník podle pokynu předsedy Senátu.

5. V souladu s rozhodnutím předsedy Senátu se veřejné zasedání konalo 21. září 1992 v Paláci lidských práv ve Strasbourgu. Před tímto jednáním Soud provedl přípravné řízení. Pan R. Bernhardt, místopředseda Soudu, nahradil pana R. Ryssdala, jenž se nemohl zúčastnit dalšího projednávání případu (ust. 21 § 5, druhý odstavec).

K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu

1. Gain, ředitel sekce pro lidská práva oddělení pro právní záležitosti Ministerstva zahraničí, zástupce Vlády; M. Picardová, vyšší úředník oddělení pro právní záležitosti Ministerstva zahraničí, J. Carrere, vyšší úředník oddělení pro trestní záležitosti a pro udělování milostí Ministerstva spravedlnosti, C. Signerinicreová, vedoucí Úřadu právních záležitostí Generálního ředitelství celnic při Ministerstvu pro rozpočet, R. Codevelleová, celní inspektor Generálního ředitelství celnic při Ministerstvu pro rozpočet, G. Rotureau, vrchní celní inspektor regionálního ředitelství celnic ve Strasbourgu, poradci,

(b) za Komisi

1. Trechsel, delegát,

(c) za žadatele

1. Imbachová, právní zástupkyně.

Soud vyslechl úvodní přednesy pánů Gaina za Vládu a Trechsela za Komisi a paní Imbachové za žadatele.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Okolnosti případu
2. Pan Paul Crémieux, francouzský občan narozený v roce 1908, je důchodcem a žije v Marseille

u své družky. V předmětné době byl předsedou-generálním ředitelem SAPVIN (Společnost vinařského zásobování) se sídlem v Marseille.

3. Domovní prohlídky a zabavení dokumentů
4. Během vyšetřování společnosti SODEVIM celní úředníci zabavili v říjnu 1976 dokumenty, týkající se obchodních transakcí mezi firmou SAPVIN a zahraničními podniky.
5. Následně provedly celní úřady v období od 27. ledna 1977 do 26. února 1980 osmdesát tři kontrolní akce ve formě výslechů a návštěv v sídle SAPVIN, dále v bydlišti a rezidenčních místech stěžovatele, stejně tak jako u dalších osob. Během těchto kontrol byly zabaveny další dokumenty.

Všechny předmětné prohlídky byly provedeny v souladu s články 64 a 454 celního zákona (viz níže uvedené odstavce 19 - 20). Tyto prohlídky byly vykonány úředníky Státního ředitelství celní kontroly (dále jen „DNED“) za přítomnosti příslušníka soudní policie, byl o nich pořízen písemný zápis a na jejich základě byl pan Crémieux později vyslýchán.

9. Několik prohlídek tohoto typu se konalo 23. ledna 1979.

Jedna z nich započala v 7 hod. v pařížském bydlišti žadatele, jenž nebyl přítomen. Syn žadatele přijal celní úředníky, kteří prohlédli kancelář a odvezli 518 dokumentů, z nichž některé dle pana Crémieux neměly nic společného s celním vyšetřováním. Syn parafoval soupis dokumentů. Žadatel přijel v 9 hod. 10 min. a podepsal se svým synem zápis. Popírá, že, jak tvrdí Vláda, měl možnost nahlédnout do předmětných dokumentů.

Další návštěva započala v 8 hod. u družky pana Crémieux, kterou úředníci DNED, jak si stěžuje žadatel, sledovali do koupelny, když si chtěla obléknout župan. Při tom byly zabaveny mnohé osobní doklady.

Domovní prohlídky byly provedeny také u dalších osob, jež udržovaly obchodní vztahy s žadatelem a jeho společností.

10. Dne 24. ledna a poté 17. května 1979 celní úředníci vyslýchali pana Crémieux.

Dne 16. února 1979 otevřeli soukromý trezor, který měl v sídle SAPVIN, a vzali odtud sedmnáct dokumentů.

1. Soudní řízení
2. Trestní řízení zahájené proti žadateli
3. Na základě žaloby Mezuregionálního ředitelství celnic Středozeří prokuratura v Marseille zahájila vyšetřování proti panu Crémieux a sedmi dalším osobám a 16. června 1981 předala věc vyšetřujícímu soudci tohoto města.
4. Soudce je 29. listopadu 1982 obvinil z porušení zákona a předpisů upravujících finanční vztahy se zahraničím.

Celní správa schválila provedení smířčího řízení s obžalovanými (viz níže uvedený odst. 23), přičemž žadatel měl zaplatit 1 400 000 francouzských franků (FRF) a firma SAPVIN 20 000 000 FRF, a soudce 16. Června 1987 zastavil řízení.

2. Postup ze strany žadatele za účelem zrušení výsledků zjištění a zabavení majetku
3. a) Před vyšetřujícím soudcem v Marseille
4. Pan Crémieux vyzval vyšetřujícího soudce, a to 8. srpna 1983 a poté 4. a 11. dubna 1984, aby prohlásil za neplatné zápisy o skutečnostech a konfiskacích, jež byly provedeny celními úředníky.

Dne 24. dubna 1984 soudce vydal příkaz, aby byl vyšetřovací spis předán prokurátorovi v Marseille za účelem získání jeho stanoviska.

Celní správa a prokurátor uzavřeli tuto věc s tím, že předmětné zápisy jsou platné a domovní prohlídky byly provedeny po právu.

1. b) Před senátem Odvolacího soudu Aix-en-Provence
2. Příkazem z 22. června 1984 postoupil tuto věc vyšetřující soudce přímo trestnímu senátu Odvolacího soudu Aix-en-Provence k rozhodnutí o regulérnosti řízení (článek 171 trestního řádu).
3. Tento senát prohlásil 30. července 1984 všechny zápisy za platné.

Níže uvedenými slovy senát zamítl žádost pana Crémieux o prohlášení neplatnosti článků 454 a 64 celního zákona z hlediska zásad potvrzených rozhodnutím Ústavní rady z 29. prosince 1983 (Úřední deník /Journal officiel/ 30. prosince 1983, str. 3871):

„Paul Crémieux se opíral o rozhodnutí Ústavní rady, kterým bylo prohlášeno, že k výslovnému splnění požadavků stanovených zákonem, a to jak pro ochranu a neporušitelnost osobní svobody, tak pro boj proti daňovým únikům, by ustanovení článku 89 zákona o rozpočtu pro rok 1984 měla být doplněna o určující a upřesňující ustanovení, jež by zakázala jakoukoliv protiprávní interpretaci či realizaci, a tudíž by předmětná ustanovení článku 89 neměla být za daného stavu shledána v souladu s Ústavou.

Trestnímu senátu však nepřísluší posuzovat ústavnost článků 454 a 64 celního zákona, a to ať již jakýmkoliv způsobem a z jakéhokoliv důvodu napadení ústavnosti.

Článek 27 trestního řádu totiž stanoví, že soudci (...), kteří zastaví či přeruší výkon práva (...), poruší své povinnosti.“

Trestní senát se nezabýval dotazem, předloženým žadatelem v řízení před vyšetřujícím soudcem ohledně oprávněnosti postupu celníků ve vztahu k článku 8 Úmluvy.

1. c) Před Kasačním soudem
2. Pan Crémieux podal návrh na zrušení rozsudku. První z jeho tří argumentů se kromě jiného odvolával na Úmluvu:

„K porušení zákona došlo z důvodu odmítání aplikace článků 62 a 66 Ústavy ze 4. října 1958 a článku 8 Úmluvy (...) a z důvodu chybné aplikace článků 64 a 454 celního zákona a článku 539 trestního řádu;

když napadeným rozsudkem byly prohlášeny za platné domovní prohlídky dle článků 64 a 454 celního zákona provedené mezi 27. lednem 1977 a 26. únorem 1980 úředníky celní správy za doprovodu úředníka soudní policie, zvláště pak domovní prohlídka z 23. ledna 1979, vykonaná v soukromém bydlišti stěžovatele;

a na základě toho, že trestní senát nemůže posuzovat ústavnost článků 454 a 64 celního zákona, a to ať již jakýmkoliv způsobem a v jakémkoliv případě namítnutí této protiústavnosti, a dále že článek 127 trestního řádu deklaruje, že „soudci (...), kteří zastaví či odloží výkon práva, poruší úřední povinnost“:

Vzhledem k tomu, že, zaprvé, článek 66 Ústavy ze 4. října 1958 podřizuje právo státních úředníků na provádění vyšetřování v soukromém bydlišti pachatele předchozímu soudnímu povolení, tak články 64 a 454 celního zákona, které tuto podmínku do vydání Ústavy ze 4. října 1958 neobsahovaly, byly

samosebou Ústavou zrušeny, a to v souladu s článkem 62 této Ústavy, jímž se soudce řídí, aniž by toto ustanovení ukládalo kontrolu ústavnosti zákona. Takže ze strany trestního senátu došlo k porušení shora uvedených ustanovení.

Vzhledem k tomu, že, zadruhé, ustanovení článků 64 a 454 celního zákona jsou nekompatibilní s ustanoveními článku 8 Úmluvy (...), jimiž se řídí přímo soudce příslušného státu a z nichž vyplývá neporušitelnost práva na domovní svobodu. Zde tedy rovněž došlo ze strany trestního senátu k porušení ustanovení Úmluvy,.

Vzhledem k tomu, že, zatřetí, články 64 a 454 celního zákona zůstaly v platnosti po přijetí Ústavy ze 4. října 1958, pak tyto, v souladu s ustanoveními Ústavy, ukládají správním úředníkům v případě přistoupení k domovní prohlídce v soukromém sídle nějaké osoby, že musí požádat a obdržet předchozí povolení od soudního orgánu. Vzhledem k tomu, že se zápis o domovní prohlídce nezmiňuje o splnění této náležitosti, je neplatný. Rovněž z toho důvodu trestní senát porušil shora uvedená ustanovení.“

17. Trestní senát Kasačního soudu zamítl 21. ledna 1985 odvolání a ke shora uvedenému prohlásil: „Články 454 a 64 celního zákona, jež byly uzákoněny nařízením z 28. prosince 1966, mají legislativní opodstatnění a nebyly derogovány. Do kompetence běžných soudů nenáleží přezkoumávat jejich ústavnost. Kromě toho ustanovení, jež obsahují, odpovídají požadavkům dle článku 8 Úmluvy (...), který umožňuje ve svém odstavci 2 vstup veřejnoprávního orgánu do domu soukromé osoby, pokud takové jednání je, inter alia, „v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti ...“

18. Příslušné celní právo

19. Represivní ustanovení celního práva ve Francii tvoří zvláštní odvětví trestního práva.

20. Zjištění trestných činů

21. Úřední osoby zjišťující trestné činy

22. Co se týče těchto osob, přicházejí v úvahu dvě ustanovení celního zákona:

Článek 453

„Úřední osoby uvedené dále jsou oprávněny zjišťovat porušení právního řádu a právní úpravy týkající se finančních vztahů s cizinou:

1. celní úředníci,
2. ostatní úředníci Ministerstva financí nejméně v hodnosti inspektora,
3. úředníci soudní policie (officiers de police judiciaire).

Zápisy o zajištění, vyhotovené úředníky soudní policie, jsou předávány ministrovi hospodářství a financí, který postoupí spis prokuratuře, shledá-li to potřebným.“

Článek 454

„Úředníci uvedení v předcházejícím článku jsou oprávněni provádět, a to na všech místech, domovní prohlídky za podmínek stanovených článkem 64 tohoto zákona.“

2. Domovní prohlídky
3. a) Právní úprava v předmětném čase
4. V době napadených domovních prohlídek (23. ledna 1979) ustanovení článku 64 znělo takto:

„1. Celní úředníci mohou přistoupit k provedení domovních prohlídek v doprovodu městského úředníka či úředníka soudní policie, a to za účelem vyhledání zboží drženího protiprávně v daném

celním teritoriím, avšak s výjimkou aglomerací, kde počet obyvatel činí alespoň 2000, a v případě vyhledávání zboží ve všech místech, na něž se vztahuje ustanovení článku 215 uvedeného dále.

2. V žádném případě tyto prohlídky nemohou být prováděny v noci.
3. Celníci mohou vstoupit do míst bez přítomnosti městského úředníka či úředníka soudní policie:
4. a) za účelem vykonávání prohlídky, sčítání a kontrol v bydlíšti osob vlastnících oprávnění k chovu dobytka či pastevectví,
5. b) za účelem vyhledávání zboží, které podléhá nepřetržitému dohledu za podmínek dle článku 332 uvedeného dále a je umístěno v domě či jiné budově, a to i přesto, že se nachází mimo dané celní území.
6. V případě odmítnutí umožnění vstupu jsou celní úředníci oprávněni k násilnému otevření za přítomnosti městského úředníka či úředníka soudní policie.“
7. b) Pozdější právní úprava
8. Zákony o rozpočtu z 30. prosince 1986 (článek 80 - I a II) a 29. prosince 1989 (článek 108 - III, 1 až 3) změnil článek 64, jenž od té doby zní takto:

„1. Celní úředníci k tomuto účelu pověřeni generálním ředitelem celnic a celních dani mohou, a to za účelem vyhledání a zjištění celních deliktů dle článků 414 až 429 a 459 tohoto zákona, přistoupit k prohlídkám ve všech místech, včetně soukromých, kde se nachází zboží a dokumenty podléhající zabavení a vztahující se k těmto deliktům, a mohou přistoupit k jejich zabavení. Přitom jsou doprovázeni úředníkem soudní policie (officier de police judiciaire).

2. a) Každá prohlídka, kromě případu očividně spáchaného deliktu (flagrant délit), musí být povolena příkazem předsedy soudu „grande instance“ v místě ředitelství předmětné celnice či příkazem soudce jím k tomu pověřeného.

Proti tomuto příkazu je možná pouze zmatečná stížnost dle zákona o trestním řízení. Tato stížnost nemá suspenzivní účinek. Lhůta pro stížnost běží od data oznámení, resp. doručení příkazu.

Příkaz obsahuje:

- případné pověření předsedy soudu „grande instance“,

- adresu míst určených k prohlídce,

- jméno a hodnost oprávněného úředníka, jenž požádal a dostal povolení k provedení předmětných úkonů za účelem prohlídky.

Soudce odůvodní své rozhodnutí uvedením skutkových a právních důvodů, jež mu jsou známy a z nichž lze předpokládat spáchání protiprávního jednání, o němž je vyhledáván důkaz.

Pokud během prohlídky oprávnění úředníci zjistí existenci bankovního trezoru, jehož uživatelem je osoba nacházející se na místě prohlídky a v němž by se mohly nacházet výrobky, dokumenty, předměty nebo zboží, vztahující se k jednání uvedenému v paragrafu 1 nahoře, mohou okamžitě přistoupit k prohlídce tohoto trezoru na základě povolení uděleného jakýmkoliv způsobem ze strany soudce, jenž vydal příkaz v této věci.

Zmínka o tomto povolení je uvedena v zápise dle písm. b) tohoto paragrafu 2.

Soudce si musí ověřit konkrétním způsobem, že žádost o povolení, kterou obdržel, je oprávněná. Tato žádost musí obsahovat všechny informace, jež jsou k dispozici a jež opravňují k provedení prohlídky.

Soudce pověří úředníka soudní policie, jenž bude přítomen u předmětných procedur a který jej bude

informovat o jejich průběhu.

Prohlídka se provádí pod kontrolou soudce, jenž ji povolil. Pokud se prohlídka koná mimo pravomoc příslušného soudu „grande instance“, soudce provede dožádání o právní pomoc u předsedy kompetentního soudu „grande instance“, kde se uskuteční prohlídka.

Soudce může být přítomen v místě během prohlídky a je oprávněn kdykoliv rozhodnout o pozastavení či ukončení prohlídky.

Příkaz je doručen ústně při prohlídce uživateli místa konání či jeho zástupci, jenž obdrží jeho stejnopis proti potvrzení. Či potvrzením v písemném protokolu dle písm. b) tohoto paragrafu 2. V případě nepřítomnosti uživatele místa či jeho zástupce je příkaz doručen po prohlídce doporučeným dopisem s potvrzením doručení. Oznámení je doručeno dnem obdržení uvedeném v potvrzení.

V případě nemožnosti doručení příkazu se přistoupí k doručení příkazu za podmínek dle článků 550 a následujících trestního řádu.

Lhůty a postupy pro odvolání jsou uvedeny v dokladech týkajících se oznámení a doručení.

1. b) Prohlídka nemůže začít před šestou hodinou ráno a po jednadvacáté hodině. Je prováděna v přítomnosti uživatele místa či jeho zástupce. Pokud to není možné, úředník soudní policie povolá dva svědky, vybrané z osob, jež nespádají pod jeho pravomoce či pod pravomoc celní správy.

Pouze celní úředníci uvedení nahoře v paragrafu 1, uživatel prostor či jeho zástupce a úředník soudní policie se mohou seznámit s věcmi a dokumenty před jejich zabavením.

Úředník soudní policie dozírá, aby bylo respektováno profesionální tajemství a rovněž práva na ochranu v souladu s ustanoveními třetího odstavce článku 56 trestního řádu, je možné aplikoval i jeho článek 58.

Zápis, k němuž je připojen soupis zabaveného zboží a dokumentů, je podepsán celními úředníky, úředníkem soudní policie a osobami uvedenými v prvním pododstavci tohoto bodu b). O případném odmítnutí podpisu bude učiněna zmínka v zápise.

Pokud vzniknou na místě problémy se soupisem, zabavené věci a doklady se zapečetí. Uživatel místa nebo jeho zástupce je upozorněn, že může být přítomen při sejmutí pečetě, jež se koná za přítomnosti úředníka soudní policie. Po té je vyhotoven soupis.

Jednu kopii zápisu a soupisu obdrží uživatel místa nebo jeho zástupce.

Jedno vyhotovení zápisu a soupisu je určeno soudci, který vydal příkaz, a to ve lhůtě tří dnů od jeho vyhotovení.

3. Celní úředníci mohou vstoupit do prostor bez asistence úředníka soudní policie:
4. a) za účelem vykonání prohlídky, soupisu a kontrol v bydlišti u osob vlastnících živý inventář či vykonávajících pastevectví,
5. b) za účelem vyhledávání zboží podléhajícího nepřetržitému dozoru Jež se nachází v domě či v jiné budově mimo celní zónu, a to za podmínek dále uvedeného článku 332.
6. V případě odmítnutí vstupu si mohou celní úředníci vynutit vstup za přítomnosti úředníka soudní policie.
7. Postih protiprávního jednání
8. Článek 458 celního zákona stanoví:

„Postih porušení právního řádu a právních předpisů v oblasti finančních vztahů se zahraničím může být vykonán pouze na základě žaloby ministra hospodářství a financí či jeho zástupce pověřeného za tímto účelem.“

1. Smír
2. Správa celnic může za určitých podmínek přistoupit ke smírčímu řízení s osobami stíhanými pro celní delikty či pro porušení právního řádu a právních předpisů vztahujících se na úpravu finančních vztahů s cizinou (článek 350 celního zákona).

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

24. Pan Crémieux 11. března 1985 podal žádost ke Komisi, stěžuje si na provedení prohlídek a zabavení věcí v místě jeho bydliště a dalších pobytů, jež bylo učiněno celními úředníky. Odvolal se při tom na tři ustanovení Úmluvy: článek 8 (ochrana práva na jeho soukromí, jeho obydlí a jeho korespondence), článek 6 § 3 (nedodržení základních procesních pravidel v předmětném řízení) a článek 10 (odepření práva na jeho svobodu projevu).
25. Komise přijala stížnost (číslo 11471/85) 19. ledna 1989. Ve své zprávě z 8. října 1991 (článek 31) vyjádřila názor, že nedošlo k porušení článku 8 (jedenáct hlasů proti sedmi), 6 § 3 (jednomyslně) ani 10 (jednomyslně).

KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU

26. Vláda ve svém rozkladu vyzvala Soud, aby stížnost pana Crémieux zamítl v celém rozsahu.
27. Právní zástupkyně žadatele požádala Soud, aby:

„rozhodl, že v tomto případě došlo k porušení článku 8, 10 a 6 § 3 ... Úmluvy;

stanovil odpovídající zadostiučinění v souladu s článkem 50 a vzhledem k vzniklé podstatné morální újmě, a to v částce 500 000 FRF;

stanovil náklady a výdaje, jež zaplatí žadateli Francouzská republika, v částce 1 000 000 FRF.“

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 8
2. Podle žadatele došlo v projednávaném případě při domovních prohlídkách a konfiskacích k porušení článku 8, který stanoví:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“
3. Předběžná námitka vlády
4. Vláda uvádí, jak se již stalo před Komisí, námitku nepřípustnosti založenou na nevyužití interních opravných prostředků: pan Crémieux se neobrátil se svou stížností na porušení práva ze strany celních úředníků k příslušným soudům a nepožádal o zadostiučinění v léto věci.
5. Soud uvádí, stejně tak jako stěžovatel a Komise, že žadatel započal a vedl o své vůli řízení za účelem zrušení zápisů o zjištěních a konfiskacích, které byly vyhotoveny celními úředníky (viz výše uvedené odst. 13-17), aniž opomněl uvést na svou obhajobu článek 8. Není na místě vytýkat mu, že nehájil svá práva soudní cestou, jež by vedla v zásadě ke stejnému výsledku a jež není téměř využívána a byla by s největší pravděpodobností neúspěšná. Z tohoto důvodu

musí být tedy předmětná námitka vyloučena.

6. Skutková podstata stížnosti

7. Vláda připouští, že došlo k zásahu do práva žadatele na ochranu jeho soukromí, Komise navíc shledala porušení práva na ochranu domovní svobody.

Stejně jako pan Crémieux. rovněž Soud je toho názoru, že skupina práv zaručených článkem 8 § 1 je předmětem tohoto řízení, kromě práva na ochranu rodinného života. Musí být tudíž určeno, zda sporné zásahy do práv splňovaly podmínky paragrafu 2.

1. „Právní úprava“

2. Dle názoru žadatele předmětné zásahy neměly zákonný důvod. Článek 64 celního zákona v tehdejší znění nerespektoval Ústavu z roku 1958, neboť nepodřídil domovní prohlídky a zabavení majetku soudnímu povolení. Ve skutečnosti nebylo možné přezkoumávat jeho ústavnost, neboť vstoupil v platnost dříve než Ústava. I přesto v příbuzné právní oblasti týkající se daňových záležitostí Ústavní rada zrušila článek 89 zákona o rozpočtu pro rok 1984. vztahující se ke zjišťování protiprávního jednání v oblasti daně z příjmů a daně z obratu. Odůvodnění bylo, kromě jiného, takovéto:

„Pokud je to z hlediska daňového řízení nezbytné, mohou být daňoví úředníci oprávněni provádět vyšetřování v soukromých místech. Takováto vyšetřování mohou být vedena pouze dle článku 66 Ústavy, jež svěřuje soudní moci dohled nad svobodou jednotlivců ze všech hledisek a zvláště z hlediska práva na ochranu domovní svobody. Vyšetřování, vedené ze strany soudní moci, musí být vedeno tak, aby byla zachována její plná odpovědnost a právo kontroly, jež jí náleží.“ (Rozhodnutí č. 83-164 DC z 29. prosince 1983, Úřední deník /Journal officiel/, 30. prosince 1983. str. 3874.)

33. Vláda, jejíž argumenty Komise vzala v úvahu, je toho názoru, že článek 64 celního zákona, doplněný relativně četnou judikaturou, vymezuje velmi přesně právo na domovní prohlídku a je v oblasti celní legislativy a úpravy finančních vztahů s cizinou transpozicí práva na domovní prohlídku uznávaného v trestním řízení dle obecného práva.

Tato úprava má svůj původ v zákoně z 6. srpna 1791 a dále v dekretu-zákoně z 12. července 1934 a v roce 1945 byla rozšířena rovněž na zjišťování protiprávních jednání v oblasti směnářství a potvrzena v různých řízeních. Její ústavnost by neměla být zpochybňována, ostatně ne více než úprava obsažená v článku 454 předmětného zákona: kontrola ústavnosti zákonů je vykonávána jejich schválením v parlamentu a veřejným vyhlášením a spadá pouze do kompetence Ústavní rady a pravomoc ostatních soudů je vyloučena.

Co se týká „kvality“ vnitrostátních právních norem z hlediska Úmluvy, tato by měla vyplývat z právní úpravy a judikatury definující rozsah a způsoby výkonu správní moci v dané oblasti, což by mělo vyloučit riziko svévolného postupu. A tudíž ještě před samotnou reformou v období 1986-1989 (viz výše uvedený odst. 21) směly soudy velmi účinně zajišťovat kontrolu „a posteriori“ vyšetřování vedených celními úředníky. Každopádně článek 8 Úmluvy nevyžadoval předchozí soudní povolení k domovním prohlídkám a ke konfiskacím věcí.

34. Soud se nedomnívá, že je nezbytné rozhodovat předmětnou záležitost z tohoto hlediska, neboť v každém případě sporné zásahy se jeví jako neslučitelné s článkem 8 z jiných důvodů (viz níže uvedené odst 40 a 41).

35. Oprávněnost

36. Vláda a Komise se domnívají, že předmětné zásahy byly učiněny současně jak v zájmu „hospodářského blahobytu země“, tak v zájmu „předcházení zločinnosti“.

Přestože žadatel je opačného názoru, soud shledává, že předmětné zásahy byly každopádně učiněny

z prvního ze shora uvedených zákonných důvodů.

3. „Nezbytnost v demokratické společnosti“

4. Dle názoru pana Crémieux předmětné zásahy neměly být učiněny, neboť nebyly „nezbytné v demokratické společnosti“. Jejich rozsah nebyl určen a byly kromě jiného provedeny za nepřípustných podmínek. Zejména je na nich zarážející jejich přílišná četnost, osmdesát tři kontrolní úkony provedené během tří let, přičemž tato záležitost nebyla ani závažná ani složitá a vedla k narovnání. Žádný z odebraných dokladů ostatně neprokázal porušení směnářenských předpisů. Tyto zásahy svědčily o nedostatku soudnosti ze strany celních úředníků, kteří se zmocnili čistě soukromých dokladů a korespondence, stejně tak jako dopisů od advokáta, a následně vydali zpět velkou část zabavených dokumentů, o nichž usoudili, že nejsou užitečné pro vyšetřování.

Z těchto zásahů je patrné pronásledování žadatele, když celní prohlídky (visites domiciliaires) vyústily v celkové domovní prohlídky (perquisitions).

37. Dle názoru Vlády, jejíž stanovisko vzala Komise v úvahu, domovní prohlídky a zabavení věcí jsou jedinými prostředky, které má správní moc k dispozici pro zabránění trestnímu jednání v oblasti finančních vztahů se zahraničím a pro boj proti úniku kapitálu a proti daňovým únikům. V této oblasti téměř neexistovaly žádné důkazy, fyzický důkaz bylo tudíž možné zjistit hlavně z dokumentů, jež mohl defraudant snadno změnit či zničit. Takové osoby ovšem profitovaly ze solidních záruk umocněných velmi přísnou soudní kontrolou: rozhodnutí přijaté vedoucím celního orgánu, hierarchická řada vyšetřovacích úředníků, přítomnost soudního úředníka trestní policie, časový sled prohlídky, respektování profesionálního tajemství advokátů a lékařů, možnost dovolání se odpovědnosti veřejnoprávních orgánů, atd. Krátce řečeno, francouzský systém, dokonce ještě před reformou 1986-1989, zajišťoval vyrovnaný poměr mezi požadavky represe a ochrany práv na ochranu osobnosti.

Co se týče okolností předmětného případu, má Vláda dvě poznámky. Zaprvé postup zvolený správním orgánem měl za cíl postihnout protiprávní jednání pana Crémieux. Z toho postupu nebylo možné usoudit, že se nejedná o závažný delikt, a šlo o běžný účinný postup užívaný celníci za účelem vyloučení těžkopádnější procedury, s níž by bylo dosaženo stejných výsledků. Zadruhé četnost domovních prohlídek byla nutná vzhledem k počtu míst, kde mohl pan Crémieux umístit předmětné dokumenty.

38. Ve smyslu konstantní judikatury Soudu mají smluvní státy jistou možnost posoudit nezbytnost zásahu, ale tato odpovídá podmínkám evropské kontroly. Výjimky upravené v paragrafu 2 článku 8 vedou k úzké interpretaci (viz rozsudek ve věci Klass a další v. Německo ze dne 6. září 1978, série A č. 28, str. 21, § 42) a jejich nezbytnost v daném případě musí být stanovena přesvědčivým způsobem.

39. Bezesporu v předmětné oblasti, tj. v boji proti úniku kapitálu a proti daňovým únikům, se jednotlivé státy setkávají s vážnými problémy vyplývajícími z rozsahu a složitosti bankovních sítí a finančních koloběhů stejně tak jako z mnohonásobných možností umístění mezinárodních investic a z možností daných relativní prostupností hranic. Soud tudíž uznává, že státy mohou dospět k názoru, že je nezbytné přistoupit k určitým opatřením, jakými jsou domovní prohlídky a zabavení věcí za účelem získání věcného důkazu o směnářském deliktu, a postihovat viníky. K tomu je třeba, aby jejich legislativa a výkon práva v dané oblasti poskytovaly odpovídající záruky dostatečné proti zneužití práva (viz zejména, mutatis mutandis, rozsudek Klass a další cit. shora, série A. čl. 28. str. 23, § 50).

40. Tak se však nestalo v projednávaném případě. V dané době, kdy Soud nevydal žádné stanovisko k legislativní reformám z roku 1986-1989, jejichž záměrem byla lepší ochrana osob (viz výše uvedený odst. 21), správa celnic disponovala značnými pravomocemi. Zvláště pak

měla výlučnou pravomoc posoudit vhodnost, počet, dobu a šíři kontrolních operací. Navíc, při absenci požadavku soudního příkazu se omezení a podmínky dané zákonem a podpořené Vládou (viz výše uvedený odst. 37) jeví jako příliš široké a s mnoha mezerami na to, aby zásahy do práv žadatele byly striktně přiměřené sledovanému zákonnému cíli.

41. Závěr: došlo k porušení článku 8.
42. Údajné porušení článku 6 § 3 a článku 10
43. Žadatel se kromě jiného dovolává článků 6 § 3 a 10. Napadený zásah do práv na ochranu a na svobodu vyjadřování se opírá o tytéž skutečnosti, o nichž Soud usoudil, že jsou v rozporu s článkem 8. Za těchto okolností není nutné je posuzovat odděleně.

III. Aplikace článku 50

43. Dle článku 50.'

„Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z ... Úmluvy, a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přiznává v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

1. Újma
2. Pan Crémieux uplatňuje nejprve, že utrpěl morální újmu. Tu vyčísluje ve výši 500 000 francouzských franků (FRF), avšak ponechává ji na rozhodnutí Soudu dle jeho uvážlivosti a ve světle jeho precedenčního práva.

Vláda a delegát Komise se k této věci nevyjadřují.

45. Soud bere v úvahu, že žadatel utrpěl morální újmu, avšak tento rozsudek mu za to poskytuje dostatečnou kompenzaci.
46. Náklady a výdaje
47. Pan Crémieux také požaduje náhradu nákladů a soudních výloh, které vynaložil před francouzskými soudy a v řízení před orgány Úmluvy. Ohodnotil je paušální částkou 100 000 FRF, vzhledem k trvání sporu a k úmrtí jeho prvního právního zástupce není v jeho možnostech dodat podrobný rozpis výdajů.

Vláda a delegát Komise k tomu nezaujaly stanovisko.

47. Soud na základě kritérií, která v předmětné záležitosti aplikuje, přisuzuje žadateli částku 50 000 FRF

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. zamítá jednomyslně předběžnou námitku Vlády;
2. rozhoduje osmi hlasy proti jednomu, že došlo k porušení článku 8;
3. rozhoduje osmi hlasy proti jednomu, že není nutné posoudit předmětnou záležitost zároveň ve smyslu článku 6 § 3 a článku 10;
4. rozhoduje jednomyslně, pokud jde o morální újmu způsobenou žadateli, že přijatý rozsudek vytváří dostatečně spravedlivé zadostiučinění pro účely článku 50;
5. rozhoduje jednomyslně, že příslušný stát musí zaplatit žadateli do tří měsíců 50 000 (padesát tisíc) francouzských franků na náklady a soudní výlohy;
6. zamítá jednomyslně zbytek žadatelových nároků.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strassbourgu dne 25. února 1996.

Marc-André EISSEN

tajemník

Rudolf BERNHARDT

předseda